

Paragraaf B. Weerstandsvermogen en risicobeheersing

B.1 Inleiding

Informatie over het weerstandsvermogen is van belang om te weten of en in hoeverre financiële tegenvallers kunnen worden opgevangen. Om de minimale omvang van het weerstandsvermogen te kunnen bepalen is het nodig om in beeld te brengen welke risico's de gemeente loopt. Voor voorkomen of verminderen van de gevolgen van risico's worden al beheersmaatregelen getroffen of zijn middelen geraamd of gereserveerd (bijvoorbeeld reserve sociaal domein). Bij de inventarisatie van risico's gaat het dan ook om risico's die reesteren: risico's die niet zijn afgedekt in de exploitatie, waarvoor geen voorzieningen zijn getroffen en waarvoor we geen bestemmingsreserves hebben gevormd. Aan de hand van het inschatten van de kans dat een risico zich daadwerkelijk voordoet en wat het kost als het risico zich voordoet kan berekend worden hoeveel weerstandsvermogen een gemeente moet hebben om de tegenvallers op te vangen.

In deze paragraaf komen verder aan de orde:

- B2. Inventarisatie van de risico's: benodigde weerstandsvermogen
- B3. Berekening beschikbare weerstandscapaciteit
- B4. Beoordeling omvang weerstandsvermogen
- B5. Kengetallen

B.2 Inventarisatie van de risico's: benodigde weerstandsvermogen

Voor de begroting 2017 zijn de risico's geactualiseerd. Nadruk ligt op de belangrijkste risico's. Voor elk risico is een inschatting gemaakt van de kans van optreden van het risico en het financiële gevolg als het risico zich daadwerkelijk zou voordoen. Dit resulteert in een risicobedrag.

Risico's met een geringe impact zijn niet afzonderlijk benoemd. Voor het opvangen van de kleinere risico's wordt een risicobedrag van € 200.000 aangehouden. Risico's die opgevangen worden door bijvoorbeeld afgesloten verzekeringen, projectbudgetten, voorzieningen of bestemmingsreserves worden niet in deze paragraaf opgenomen. Uitzondering hierop vormen de onderdelen van het sociaal domein.

Overzicht van geïnventariseerde en gekwantificeerde risico's

nr	omschrijving	risico-bedrag 2018	risico-bedrag 2019	risico-bedrag 2020	risico-bedrag 2021
	Belangrijkste risico's				
1	Vervanging wegen	300.000	300.000	300.000	300.000
2	Leegstand maatschappelijk vastgoed	20.000	20.000	20.000	20.000
3	Grondexploitatie	-	-	-	-
4	Bodemverontreiniging	30.000	30.000	30.000	30.000
5	Garantstelling en verstrekte leningen	140.000	140.000	140.000	140.000
6	Centrumplan Leende:	300.000	300.000	300.000	300.000
7	Planschadeclaims	15.000	15.000	15.000	15.000
8	Rampenbestrijding bij grote rampen	50.000	50.000	50.000	50.000
9	Contracten en contractbeheer	25.000	20.000	15.000	15.000
10	Vennootschapsbelasting	50.000	25.000	25.000	25.000
11	Sociaal Domein	0	0	0	0
	Totaal grootste risico's	930.000	900.000	895.000	895.000
	Risico's met geringe impact				
12	buffer voor opvangen overige risico's	200.000	200.000	200.000	200.000
	Totaal buffer voor overige risico's	200.000	200.000	200.000	200.000
	Totaal benodigd weerstandsvermogen	1.130.000	1.100.000	1.095.000	1.095.000
		90%	90%	90%	90%
		1.017.000	990.000	985.500	985.500

We gaan er vanuit dat niet alle risico's zich tegelijkertijd zullen voordoen. Om hiervoor te corrigeren wordt een percentage van 90% berekend over het totaal berekende risicobedrag. Dat brengt het totaal benodigd weerstandsvermogen 2018 op afgerond € 1.070.000 in 2018 en loopt terug naar 985.500 in 2021.

Toelichting op de geïnventariseerde risico's:

1. Vervanging wegen

De gemeente Heeze-Leende heeft circa 1.340.000 m² verharding in beheer. Het areaal kenmerkt zich door veel wegverhardingen die in jaren '60 en '70 zijn aangelegd (ongeveer 850.000m²). Na een periode variërend tussen de 50 en 70 jaar (afhankelijk van ondergrond en verkeersbelasting) komt de weg aan het einde van zijn technische levensduur en dient de verharding te worden vervangen (rehabilitatie). Er is, gezien de aanlegjaren, in de komende periode 2020-2030 een piek te verwachten bij de vervangingskosten van de wegverharding. Er is geen budget beschikbaar voor deze vervangingskosten (rehabilitaties en reconstructies). Risico is dat de gemeente, als beheerder van de wegen, niet kan voldoen aan haar taak om ervoor te zorgen dat de weg veilig blijft. Binnen het vastgestelde wegenbeheerplan is het onderhoud op niveau gebracht, maar de (vervangings)investeringen niet. Als gevolg van de gewijzigde verslaggevingsrichtlijnen zijn we verplicht een investering maatschappelijk nut te activeren. Voor de (vervangings)investeringen vragen we daarom separaat kredieten aan en dienen we de kapitaalslasten te dekken uit de structurele begrotingsruimte of daartoe specifiek ingestelde bestemmingsreserves. O.b.v. de financiële verordening schrijven we de investering af in 50 jaar. In het beheerplan is aangegeven dat de totale vervangingswaarde wordt geschat op € 80 miljoen. Een deel van de investering zal zich naar verwachting tegelijkertijd voordoen waardoor we nu rekening houden met een risico van € 300.000 kapitaallast.

2. Maatschappelijk vastgoed

Bij maatschappelijk vastgoed loopt de gemeente een leegstandsrisico. Dat risico geldt voor de scholen, die gehuurd worden en voor accommodaties, die in eigendom zijn of waarvoor de gemeente garant staat voor de huur. De kans dat meerdere panden tegelijkertijd langdurig leegstaan is gering. Het risicobedrag blijft identiek, door de jaren heen lopen we meer risico door de vergrijzing, maar verkleinen we dat juist door een gerichte aanpak van leegstand en invulling die het financiële risico juist weer beperkt.

3. Grondexploitatie

2^e kwartaal 2017 zijn de lopende grondexploitaties (Breedvennen Leende, Poortmannen Heeze en Domein Sterksel) op hoofdlijnen geactualiseerd. De risico's zijn ten opzichte van de vorige actualisatie gelijk gebleven. Voor deze grondexploitaties is ook een worst en een best case scenario doorgerekend. Ook in de worst case scenario's blijven de resultaten positief. Voor deze 3 grondexploitaties geldt dat het grootste risico is dat de grondverkoop niet volgens de opgestelde plannen zullen verlopen. Het is belangrijk om dit te blijven monitoren. We nemen geen risicobedrag op daar de worst-case scenario's nog steeds een positief resultaat laten zien.

4. Bodemverontreiniging

De gemeente beschikt over een aantal standplaatsen voor caravans/chalets in Leende. De ondergrond ter plaatse is verontreinigd. Afgelopen jaar is de wal en 1 standplaats (acute probleem) gesaneerd. Echter er is nog steeds sprake van bodemvervuiling onder het overige deel van het terrein (4 standplaatsen). Het risico blijft aanwezig dat ook hier sanering plaats zal moeten vinden. WE verlagen t.o.v. voorgaand jaar echter wel het risicobedrag nu de acute situatie is opgelost.

5. Garantstellingen en verstrekte leningen

Bulders

Alles wijst erop dat het bestemmingsplan definitief is vastgesteld eind 2017. Daarmee is het grootste risico waar we tot nu toe rekenen mee hebben gehouden geëlimineerd. Eind 2017 zullen de gronden overgebracht zijn naar de Bulders BV/CV en zal de bestemming van de gronden definitief zijn. De Bulders BV/CV trekt financiering aan om activiteiten in de grondexploitatie vorm te geven op het moment dat we de gronden aan hen overdragen. Conform afspraak staat de Gemeente 100% garant voor deze financiering. Om het risico te beperken vestigt de gemeente eerste hypotheekrecht op de gronden, en daarnaast ontvangt de gemeente een garantiëpremie. Op basis van de meeste recente informatie zal de Bulders een lening aantrekken van zo'n € 14 miljoen. In de vorm van leningen en een kredietfaciliteit. De gemeente staat hiervoor 100% garant conform de afspraken en heeft ook het eerste recht van hypotheek op de gronden. Er is een afnameplicht voor 108 woningen vastgelegd waarmee een redelijke mate van zekerheid van inkomsten is gegarandeerd. Daarnaast is op basis van de residuele benadering de waarde van de gronden gezien en deze ligt in lijn met de financieringsbehoefte. Hierdoor is sprake van een redelijke mate van

zekerheid. Belangrijk hierbij is de match te monitoren tussen (gronduitgifte en opbrengsten en de omvang/aflossing van de lening) zodat het risico voor de gemeenten niet vergroot, maar verkleind in de komende jaren. In de allonge is vastgelegd dat BNG Gebiedsontwikkeling verklaart dat zij een verklaring heeft afgegeven, ten gunste van de Gemeente voor de gedeeltelijke dekking van 50% van het nadelige Grondexploitatie resultaat als gevolg van een eventuele lagere marktwaarde van de resterende gronden dan de op dat moment openstaande financiering, conform de bepalingen van de Samenwerkingsovereenkomst.

De grondexploitatie is op dit moment behoorlijk positief. Het is belangrijk om de afzet te blijven monitoren maar voorspog is er een kleine kans dat de garantstelling daadwerkelijk ingeroepen zal worden. We achten een kans van 10% dan ook reëel, zodat het risico van het daadwerkelijk voordoen ligt op € 140.000.

Overige garantstellingen en verstrekte leningen

Onze gemeente heeft diverse garantstellingen afgegeven en leningen verstrekt om maatschappelijke doeleinden mogelijk te maken. Het risico bestaat dat deze garantstellingen worden aangesproken op het moment dat de organisatie of vereniging/stichting waarvoor de garantstelling is afgegeven niet aan haar betalingsverplichtingen kan voldoen. Ook loopt onze gemeente het risico dat de door haar verstrekte leningen niet kunnen worden terug betaald. De grootste leningen zijn aan Wocom verstrekt.

Vanwege de waarborg WSW voor de leningen die aan Wocom zijn verstrekt is het risico voor onze gemeente nagenoeg nihil.

7. Centrumplan Leende

In 2017 is de anterieure overeenkomst ontbonden en besloten tot het zelf bouwen van de MFA in Leende. In de oude situatie hebben we de risico's uitgebreid beschreven. Het merendeel van deze risico's blijft ook overeind bij zelf bouwen. Dan kunnen we denken aan bodemverontreiniging, archeologische vondsten, tegenvallers bij aanbesteding, inrichtingskosten, planschade. Voorheen lagen bepaalde risico's voor 25% bij de gemeente. In het geval de gemeente de mfa zelf gaat realiseren, komen de risico's voor 100% voor rekening van de gemeente. In de projectkostenbegroting en het raadsvoorstel 3 juli 2017 is reeds rekening gehouden met een post onvoorzien van ruim € 600.000. Vanwege de omvang van het project en het feit dat de aanbesteding momenteel nog niet heeft plaatsgevonden voorzien we op dit moment nog extra € 300.000, zodat de totale omvang van het risico op zo'n 10% van de investeringskosten begroting is voorzien.

In de nog vast te stellen grondexploitaties inzake centrumplan Leende en Marijkeplein is ook sprake van risico's. Dan kunnen we denken aan tegenvallers bij archeologische vondsten, bodemverontreiniging, asbestsanering en vertraging in planologische procedures. Bij het vaststellen van de grondexploitaties worden deze risico's separaat bezien in relatie tot de prognose van de grondexploitatie.

8. Planschadeclaims

Planschadeclaims komen voor rekening van de gemeente als het gemeentelijke plannen betreft of wanneer een particulier/projectontwikkelaar de gesloten planschadeovereenkomst niet kan nakomen. Claims zijn in te dienen tot vijf jaar na het onherroepelijk worden van de planologische wijziging. Het is moeilijk een inschatting te maken van de hoeveelheid planschadeclaims die er worden ingediend en toegewezen en hoe hoog het uit te keren bedrag is. Momenteel zijn dat de volgende bestemmingsplannen: kom Heeze 2015, kom Leende-Leenderstrijp 2x, Buitengebied 2x en de Poortmannen 2x. Vanwege de moeilijke inschatting voorzien we voorspog geen ontwikkeling in het risicobedrag binnen de meerjarentermijn.

9. Rampenbestrijding bij grote rampen

Een incident of ramp is moeilijk te voorspellen. Wat we wel weten is dat een heide- of bosbrand regelmatig voorkomt. In 2010 heeft er een grote heidebrand plaatsgevonden op de Strabrechtse Heide. Een deel van de kosten van de inzet van de brandweer wordt afgewenteld op de gemeente en is niet te verhalen. Deze kosten kunnen aanzienlijk zijn als zich zo'n ramp voordoet (kan oplopen tot € 500.000). De kans hierop is echter gering (10%). We schatten dit risico in meerjarig perspectief op een constante omvang.

10. Contracten opstellen en contractbeheer

Bij het aangaan en opstellen van contracten lopen we het risico dat onvoldoende kennis en ervaring met uitonderhandelen, uitvoeren en beheren van contracten resulteert in onvolkomenheden in contracten. Voor grote contracten wordt het inkoopbureau BIZOB ingeschakeld, waardoor de kans op onvolkomenheden beduidend wordt verminderd. Het onvoldoende beheren van contracten leidt mogelijk tot verlengingen van ongewenste contractvoorwaarden. Vanwege de verdere samenwerking binnen de A2-gemeenten en de daarmee gepaard gaande verdere professionalisering verwachten we dat het risico de komende jaren afneemt.

11. Vennootschapsbelasting

Met ingang van 2016 is de gemeente vennootschap plichtig. Uit de inventarisatie blijkt dat onze gemeente vooralsnog alleen voor de grondexploitaties vennootschap plichtig zal zijn. In onze jaarrekening 2016 is dan ook een VPB-last opgenomen voor dit onderdeel. Uitstel van de definitieve aangifte is echter aangevraagd en de verwachting is dat de komende jaren (waarin de vennootschapsplicht voor de gemeenten zich feitelijk zal gaan zetten) de vennootschapsbelasting nog een risico met zich meebrengt. We houden het bedrag dan ook gelijk aan de eerdere inschatting van de jaarrekening 2016 en begroting 2017.

14. Sociaal Domein

Onderdeel Jeugd

In de Jeugdwet is geregeld dat de inzet van jeugdhulp ook toegankelijk is via het justitiële circuit of door een verwijzing van medici, waardoor de gemeente en het Centrum voor Jeugd en Gezin weinig invloed op deze inzet hebben. Met name de kosten voor inzet van jeugdhulp via het justitiële circuit kunnen relatief hoog zijn en daardoor een behoorlijke claim leggen op het daarvoor beschikbare budget. Het CJG maakt afspraken met huisartsen/jeugdartsen om indien mogelijk jongeren eerst naar het CJG te verwijzen. Echter artsen hebben een wettelijke bevoegdheid om rechtstreeks naar jeugdhulp te verwijzen.

Binnen de Jeugdwet is de gemeente verantwoordelijk voor kwalitatief passende jeugdhulp van lichte tot zeer zware vormen van jeugdhulp. Als het CJG besluit dat de inzet van een zware vorm van jeugdhulp noodzakelijk is kan dit een risico vormen voor de begroting. Een zeer dure vorm van jeugdhulp kan op jaarbasis voor 1 kind € 120.000,- kosten.

Onderdeel Wmo, algemeen

We zien enkele signalen welke impact hebben op de wmo.

- Door de vergrijzing van de bevolking van Heeze-Leende zullen steeds meer inwoners een beroep doen op de voorzieningen van de Wmo.
- De WMO is een open einde regeling, wat inhoudt dat een inwoner die ondersteuning nodig heeft deze altijd moet ontvangen, ook als het budget wellicht niet meer toereikend is.
- Daarnaast wordt landelijk de trend zichtbaar dat macrobudgetten op participatie en Jeugd ontoereikend zijn terwijl op WMO onderbesteding is. Mogelijk risico is een herrijking van het Rijk om deze effecten uit te vlakken.

Onderdeel Wmo, Woningaanpassingen

De vergelijking van aanbod (in de voorraad) en het aantal huishoudens met (zeer) zware beperkingen laat zien dat in Heeze-Leende in 2014 al een tekort aan geschikte woningen was (in aantallen: 100). Dit blijkt uit het SRE-rapport 'Vraag en aanbod van woningen voor mensen met een mobiliteitsbeperking – verkenning 2014–2015'. Dit impliceert dat huishoudens met een (zeer) zware beperking wonen in woningen die niet geschikt zijn. Deze huishoudens hebben in deze situatie een manier gevonden om in de woning te wonen, bijvoorbeeld door hulp van een andere persoon (partner, mantelzorg, verpleging) dan wel een woningaanpassing.

In 2025 heeft Heeze-Leende een nog groter tekort aan geschikte woningen (in aantallen: 260). In kleinere gemeenten stijgt de vergrijzing bovengemiddeld en neemt de doelgroep toe met gemiddeld 35% tot 40%. Gecombineerd met een beperkt aantal geschikte woningen, loopt de spanning daar meer op dan in andere gemeenten. In termen van te leveren inspanningen staan Deurne, Gemert-Bakel, Heeze-Leende en Cranendonck voor de grootste opgave. In deze gemeenten loopt het tekort aan geschikte woonruimte op tot circa 4% à 5% van de huidige, totale voorraad.

Naast bovenstaande gegevens is de extramuralisering van wonen en zorg het beleid. Mensen moeten langer zelfstandig wonen, er zijn minder intramurale plaatsen beschikbaar.

Een deel van het woningtekort kan opgevangen worden door het opplussen van de woning met bv een traplift. In veel andere gevallen zullen ingrijpendere aanpassingen nodig zijn. Dit alles maakt dat er een groter aantal noodzakelijke woningaanpassingen te verwachten is.

Via het aanbieden van de zogenaamde Blijverslening en een brochure voor ouderen over (preventieve) woningaanpassingen hopen we dat ouderen tijdig zelf hun woning aanpassen waardoor er minder beroep wordt gedaan op woningaanpassingen vanuit de Wmo.

Onderdeel participatie

Participatiebudget onderdeel WSW

Hierop vinden in de komende jaren bezuinigingen plaats. Ergon heeft aangegeven dat ze de komende jaren nog voldoende hebben aan de budgetten WSW die de gemeenten ontvangen (en integraal doorbetaald worden aan Ergon)

Statushouders

We zien een toenemend aantal van statushouders, waardoor een extra druk ontstaat op de uitkeringen.

Bestemmingsreserve sociaal domein

Voor het opvangen van bovenstaande risico's beschikt onze gemeente over een bestemmingsreserve Sociaal Domein. Hiervoor wordt dan ook geen aanvullend risico-bedrag in de berekening van het benodigde weerstandsvermogen opgenomen. Op basis van de huidige claims en besluiten bedraagt de verwachte stand per 1-1-2018 € 579.816.

14. Overige risico's

Naast bovengenoemde grote risico's heeft onze gemeente te maken met kleinere risico's, zoals hoger aantal woningaanpassingen door toenemende vergrijzing, illegaal dumpen van giftige afvalstoffen, wijzigingen in wetgeving met mogelijk financiële gevolgen (bijvoorbeeld APPAfonds met ingang van 2018), onvoorziene tegenvallers bij verbonden partijen en dergelijke. Deze worden niet afzonderlijk benoemd en gekwantificeerd, maar hiervoor wordt gedurende de meerjarentermijn een gelijkblijvend risicobedrag aangehouden van € 200.000.

B.3 Berekening beschikbare weerstandscapaciteit (buffer)

De beschikbare weerstandscapaciteit is als volgt opgebouwd:

	2018	2019	2020	2021
Algemene reserve	2.976.662	2.969.662	3.033.662	3.167.662
Bestemmingsreserve	4.479.614	4.351.001	4.282.845	4.214.689
Post onvoorzien	30.000	30.000	30.000	30.000
Begrotingsruimte (positief saldo)	97.002	574.792	839.305	865.691
Stille reserves	0	0	0	0
Onbenutte belastingcapaciteit	2.043.307	2.043.307	2.043.307	2.043.307
Totaal beschikbare weerstandscapaciteit	9.626.585	9.968.762	10.229.119	10.321.349

Toelichting

Ad 1. Algemene reserve

De algemene reserve is bestemd voor het afdekken van financiële tegenvallers. Naar verwachting bedraagt de algemene reserve eind 2017 € **2.976.662**.

Ad 2. Bestemmingsreserves

De bestemmingsreserves hebben een bestemming gekregen van de gemeenteraad. Indien de raad nog vrij kan besluiten over de bestemming van het geld, dan kan dit deel worden ingezet voor de beschikbare weerstandscapaciteit. Dat betekent dat in onze gemeente de volgende bestemmingsreserves niet meegeteld worden in de beschikbare weerstandscapaciteit:

Dekkingsreserves:

De dekkingsreserves zijn bedoeld ter dekking van de kapitaallasten die voortvloeien uit investeringen die we in het verleden gedaan hebben. De dekkingsreserves zijn nodig voor de exploitatie en kunnen dus niet worden ingezet om risico's op te vangen. Deze reserves tellen we dan ook niet mee in de beschikbare weerstandscapaciteit.

- Bestemmingsreserve HNG:

Deze bestemmingsreserve is de komende jaren nodig ter compensatie van de dividendopbrengsten.

- **Bestemmingsreserve Centrumplan Leende:**

Vanwege gesprekken met de woningbouwcorporaties over de realisatie van Centrumplan Leende wordt deze bestemmingsreserve voorzichtigshalve niet meegerekend in de beschikbare weerstandscapaciteit.

- **Bestemmingsreserve onderhoud sportvelden:**

Deze reserve is nodig voor renovatie aan de sportvelden en kan daarom niet ingezet worden voor het opvangen van tegenvallers.

- **Bestemmingsreserve Sociaal Domein**

De bestemmingsreserve Sociaal Domein is bedoeld om risico's op te vangen in het sociaal domein (Wmo, Jeugd en Participatie). De risico's die hiermee samenhangen zijn niet opgenomen in de risico-inventarisatie, omdat deze afgedekt worden door deze bestemmingsreserve. De bestemmingsreserve sociaal domein telt daarom niet mee in de weerstandscapaciteit.

- **Reserve samen naar de A2**

Deze reserve is specifiek gevormd om een jaarlijkse bijdrage te doen van € 51.240 en de voorfinanciering van de provincie terug te betalen. In 2017 worden de definitieve afspraken gemaakt met de provincie over de voorfinanciering, moment van terugbetaling etc. Zodra die overeenkomst wordt getekend, wordt de onttrekking aan de reserve + de bijbehorende begrote projectlast opgenomen in de exploitatie en is de reserve niet meer vrij inzetbaar.

Na correctie van deze bestemmingsreserves kan een bedrag van **€ 4.479.614** meegeteld worden in de beschikbare weerstandscapaciteit.

Ad 3. Post onvoorzien

De post onvoorzien is een buffer voor onvoorziene uitgaven in een jaar. In de exploitatie neemt onze gemeente hiervoor € 30.000 op.

Ad 4. Begrotingsruimte

Als de begroting sluit met een positief saldo dan is sprake van begrotingsruimte. In onze begroting wordt deze begrotingsruimte verwerkt op de post begrotingsresultaat. Deze kan ingezet worden voor financiële tegenvallers.

Ad 5. Stille reserves

Als activa zijn gewaardeerd onder de opbrengstwaarde dan is sprake van een stille reserve. Voor de bepaling van de weerstandscapaciteit is het van belang dat de activa, waarin een stille reserve besloten ligt, direct verkoopbaar zijn. Bij verkoop van deze activa ontstaan winsten die eenmalig vrij inzetbaar zijn. Gedacht kan worden aan woonhuizen die verhuurd worden, reststroken en bossen. Niet direct verkoopbare activa blijven bij de berekening van de weerstandscapaciteit buiten beschouwing.

In onze gemeente is geen actueel overzicht beschikbaar van alle aanwezige stille reserves. Het afdekken van risico's door het inzetten van stille reserves brengt mogelijk ongewenste situaties met zich mee. We tellen deze daarom niet mee in de weerstandscapaciteit.

Ad 6. Onbenutte belastingcapaciteit

De gemeente kan haar belastingcapaciteit verhogen om financiële tegenvallers op te vangen. Bij de berekening van de onbenutte belastingcapaciteit wordt overeenkomstig de voorschriften uitgegaan van de opbrengsten die bij de worden gehanteerd bij artikel 12-status minus de begrote opbrengsten:

	Huidige inkomsten	Maximale inkomsten	Onbenutte capaciteit
OZB	3.517.769	5.561.076	2.043.307
Afvalstoffenheffing	1.331.007	1.342.165	11.158
Rioolheffing	1.946.681	1.946.681	0
Onbenutte belastingcapaciteit	6.795.457	8.849.922	2.054.465

B.4 Beoordeling omvang weerstandsvermogen

De risico-inventarisatie (B2) afgezet tegen de beschikbare weerstandscapaciteit (B3) geeft gedurende de meerjarentermijn 2018-2021 het volgende beeld:

Beoordeling weerstandsvermogen	2018	2019	2020	2.021
beschikbare weerstandscapaciteit	9.626.585	9.968.762	10.229.119	10.321.349
Benodigd weerstandsvermogen voor risico's	1.017.000	990.000	985.500	985.500
Restant weerstandsvermogen	8.609.585	8.978.762	9.243.619	9.335.849

Uit bovenstaande tabel blijkt dat de beschikbare weerstandscapaciteit ruimschoots voldoende is om de gekwantificeerde risico's af te dekken. In voorkomende gevallen zal in eerste instantie een beroep gedaan worden op de algemene reserve om tegenvallers op te vangen, zeker voor de grotere financiële tegenvallers.

B.5 Kengetallen

Ingevolge de BBV is vanaf de begroting 2016 deze paragraaf opgenomen met informatie over:

1. Netto schuldquote & de netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen
2. De solvabiliteitsratio
3. Grondexploitatie
4. Structurele exploitatieruimte
5. Belastingcapaciteit

De kengetallen zijn in meerjarig perspectief gepresenteerd zodat het verwachte verloop zichtbaar is. Om de cijfers goed te kunnen interpreteren is een extra dashboard toegevoegd waarin te zien is of de cijfers in de veilige zone zitten of juist niet.

1. Netto schuldquote

De netto schuldquote geeft inzicht in het niveau van de schuldenlast van de medeoverheid ten opzichte van de eigen middelen. Het geeft zodoende een indicatie in welke mate de rentelasten en aflossingen op de exploitatie drukken.

Omdat bij leningen er onzekerheid kan bestaan of ze allemaal terug worden betaald wordt bij de berekening van de netto schuldquote onderscheid gemaakt door het kengetal te berekenen, zowel inclusief als exclusief de doorgeleende gelden. Op die manier wordt duidelijk wat het aandeel van de verstrekte leningen in de exploitatie is en ook wat dat betekent voor de schuldenlast. De wijze waarop de netto schuldquote gecorrigeerd voor de doorgeleende gelden wordt berekend is gelijk aan de netto schuldquote, met dien verstande dat bij de financiële activa ook alle verstrekte leningen worden opgenomen.

1a. Netto schuldquote	Veilige zone												Onveilige zone									
	0%	10%	20%	30%	40%	50%	60%	70%	80%	90%	100%	110%	120%	130%	140%	150%	160%	170%	180%	190%	200%	
Jaarrekening 2016						53																
Begroting 2017											104											
Begroting 2018										95												
Begroting 2019										96												
Begroting 2020										95												
Begroting 2021									88													

Kengetal 1a Netto schuldquote (bedrag x € 1.000) / ultimo	Rek. 2016	Begr. 2017	Begr. 2018	Begr. 2019	Begr. 2020	Begr. 2021
A. Vaste schulden (cf. art. 46 BBV)	17.638	30.013	28.244	26.469	24.469	22.464
B. Netto vlottende schuld (cf. art. 48 BBV)	4.295	8.790	8.351	9.551	11.377	11.482
C. Overlopende passiva (cf. art. 49 BBV)	2.868	2.868	2.868	2.868	2.868	2.868
D. Financiële activa (cf. art. 35 d, e, f, g BBV)	239	179	119	0	0	0
E. Uzettingen < 1 jaar (cf. art. 39 BBV)	6.302	6.302	6.302	6.302	6.302	6.302
F. Liquide middelen (cf. art. 40 BBV)	425	0	0	0	0	0
G. Overlopende activa (cf. art. 40a BBV)	1.283	1.283	1.283	1.283	1.283	1.283
H. Totale baten (cf. art. 17c BBV)	31.047	32.634	33.492	32.525	32.763	33.402
Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G)/H x 100%	53%	104%	95%	96%	95%	88%

1b. Netto schuldquote gecorrigeerd	Veilige zone												Onveilige zone									
	0%	10%	20%	30%	40%	50%	60%	70%	80%	90%	100%	110%	120%	130%	140%	150%	160%	170%	180%	190%	200%	
Jaarrekening 2016				41																		
Begroting 2017					53																	
Begroting 2018				46																		
Begroting 2019				47																		
Begroting 2020				47																		
Begroting 2021				42																		

Kengetal 1b Netto schuldquote gecorrigeerd (bedrag x € 1.000) / ultimo	Rek. 2016	Begr. 2017	Begr. 2018	Begr. 2019	Begr. 2020	Begr. 2021
A. Vaste schulden (cf. art. 46 BBV)	17.638	30.013	28.244	26.469	24.469	22.464
B. Netto vlottende schuld (cf. art. 48 BBV)	4.295	8.790	8.351	9.551	11.377	11.482
C. Overlopende passiva (cf. art. 49 BBV)	2.868	2.868	2.868	2.868	2.868	2.868
D. Financiële activa (cf. art. 35 d, e, f, g BBV)	3.986	16.927	16.483	15.990	15.612	15.230
E. Uzettingen < 1 jaar (cf. art. 39 BBV)	6.302	6.302	6.302	6.302	6.302	6.302
F. Liquide middelen (cf. art. 40 BBV)	425	0	0	0	0	0
G. Overlopende activa (cf. art. 40a BBV)	1.283	1.283	1.283	1.283	1.283	1.283
H. Totale baten (cf. art. 17c BBV)	31.047	32.634	33.492	32.525	32.763	33.402
Netto schuldquote (A+B+C-D-E-F-G)/H x 100%	41%	53%	46%	47%	47%	42%

2. Solvabiliteitsratio

De solvabiliteitsratio geeft inzicht in de mate waarin de medeoverheid in staat is aan zijn financiële verplichtingen te voldoen. Onder de solvabiliteitsratio wordt verstaan het eigen vermogen als percentage van het totale balanstotaal. Het eigen vermogen van een gemeente bestaat volgens artikel 42 van het BBV uit de reserves (de algemene reserve en de bestemmingsreserves) en het resultaat uit het overzicht van baten en lasten.

2. Solvabiliteitsratio	Veilige zone														Onveilige zone							
	100%	95%	90%	85%	80%	75%	70%	65%	60%	55%	50%	45%	40%	35%	30%	25%	20%	15%	10%	5%	0%	
Jaarrekening 2016															33							
Begroting 2017																20						
Begroting 2018																21						
Begroting 2019																21						
Begroting 2020																22						
Begroting 2021																23						

Kengetal 2 Solvabiliteitsratio (bedrag x € 1000)	Rek. 2016	Begr. 2017	Begr. 2018	Begr. 2019	Begr. 2020	Begr. 2021
A. Eigen Vermogen (cf. art. 42 BBV)	14.304	11.860	11.512	11.654	11.648	11.695
B. Balanstotaal	43.134	57.874	55.370	54.217	53.032	50.577
Solvabiliteit (A/B) x 100%	33%	20%	21%	21%	22%	23%

3. Grondexploitatie

Dit kengetal geeft weer hoe de waarde van de grond zich verhoudt tot de totale (geraamde) baten. Voor de berekening van dit kengetal worden de niet in exploitatie genomen gronden en de bouwgrond in exploitatie bij elkaar opgeteld en gedeeld door de totale baten uit de programmabegroting of jaarstukken en uitgedrukt in een percentage. De boekwaarde van de voorraden grond is van belang, omdat deze waarde moet worden terugverdiend bij de verkoop. De accountant moet ieder jaar beoordelen of de gronden tegen een actuele waarde op de balans zijn opgenomen.

3. Grondexploitatie	Bij dit kengetal is geen sprake van een veilig of onveilige zone*																				
	0%	5%	10%	15%	20%	25%	30%	35%	40%	45%	50%	55%	60%	65%	70%	75%	80%	85%	90%	95%	100%
Jaarrekening 2016									42												
Begroting 2017				17																	
Begroting 2018			12																		
Begroting 2019			11																		
Begroting 2020		10																			
Begroting 2021		7																			

Kengetal 3 Grondexploitatie (bedrag x € 1000)	Rek. 2016	Begr. 2017	Begr. 2018	Begr. 2019	Begr. 2020	Begr. 2021
A. Bouw gronden in exploitatie (cf. art 38b BBV)	13.105	5.685	4.020	3.542	3.249	2.370
B. Totale baten (cf. art. 17c BBV)	31.047	32.634	33.492	32.525	32.763	33.402
Grondexploitatie (A/B) x 100%	42%	17%	12%	11%	10%	7%

4. Structurele exploitatieruimte

Dit kengetal is van belang om te kunnen beoordelen welke structurele ruimte een gemeente heeft om de eigen lasten te dragen, of welke structurele stijging van de baten of structurele daling van de lasten daarvoor nodig is. Voor de beoordeling van het structurele en reële evenwicht van de begroting wordt thans het onderscheid gemaakt tussen structurele en incidentele lasten. De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves gedeeld door de totale baten en uitgedrukt in een percentage.

4. Structurele exploitatieruimte	Veilige zone										Onveilige zone										
	50%	45%	40%	35%	30%	25%	20%	15%	10%	5%	0%	-5%	-10%	-15%	-20%	-25%	-30%	-35%	-40%	-45%	-50%
Jaarrekening 2016										1											
Begroting 2017										1											
Begroting 2018										3											
Begroting 2019										4											
Begroting 2020										5											
Begroting 2021										3											

Kengetal Structurele exploitatieruimte (bedrag x € 1.000)	Rek. 2016	Begr. 2017	Begr. 2018	Begr. 2019	Begr. 2020	Begr. 2021
A. Totale structurele lasten	29.237	32.352	32.284	31.307	31.274	32.576
B. Totale structurele baten	29.559	32.508	33.180	32.415	32.720	33.402
C. Totale structurele toevoegingen aan de reserves	67	72	72	72	72	72
D. Totale structurele onttrekkingen uit de reserves	99	177	163	146	152	142
E. Totale baten	31.047	32.634	33.492	32.525	32.763	33.402
Structurele exploitatieruimte ((B-A)+(D-C))/E x 100%	1%	1%	3%	4%	5%	3%

5. Belastingcapaciteit

De belastingcapaciteit geeft inzicht hoe de belastingdruk in de gemeenten zich verhoudt ten opzichte van het landelijke gemiddelde. De definitie van het kengetal belastingcapaciteit is: Woonlasten meerpersoonshuishouden in jaar t (het begrotingsjaar) ten opzichte van het landelijk gemiddelde in jaar t-1 (het jaar voorafgaand aan het begrotingsjaar) uitgedrukt in een percentage. De ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen, wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Het Coelo publiceert ieder jaar deze lasten in de Atlas van de lokale lasten. Onder de woonlasten worden verstaan de OZB, de rioolheffing en reinigingsheffing voor een woning met gemiddelde waarde in die gemeente.

5. Belasting- capaciteit	Veilige zone										Onveilige zone											
	0%	10%	20%	30%	40%	50%	60%	70%	80%	90%	100%	110%	120%	130%	140%	150%	160%	170%	180%	190%	200%	
Jaarrekening 2016												113										
Begroting 2017												112										
Begroting 2018												113										
Begroting 2019												113										
Begroting 2020												113										
Begroting 2021												113										

Kengetal belastingcapaciteit*	Rek. 2016	Begr. 2017	Begr. 2018	Begr. 2019	Begr. 2020	Begr. 2021
A. OZB lasten voor gezin bij gemiddelde WOZ-w aarde	367	377	377	381	385	389
B. Rioolheffing voor gezin bij gemiddelde WOZ-w aarde	306	309	312	315	318	321
C. Afvalstoffenheffing voor een gezin	135	125	126	128	129	130
D. Eventuele heffingskorting	0	0	0	0	0	0
E. Totale woonlasten voor gezin (A+B+C-D)	808	811	816	824	832	840
F. Woonlasten landelijke gemiddelde voor gezin (vorig jaar)	716	723	723	730	738	745
Structurele exploitatieruimte ((B-A)+(D-C))/E x 100%	113%	112%	113%	113%	113%	113%

*: Vanaf 2018 elk jaar met 1% verhoogd, m.u.v. OZB welke we in 2018 0% verhogen